

Jaarverslag 2019

Stichting Vogelringstation Meijendel

Foto voorpagina: Sijs, eerste-kalenderjaar mannetje, Meijndel, Wassenaar, 27 oktober 2019 (Vincent van der Spek)

Spek, V van der & R van der Vliet (red). 2020. Jaarverslag 2019. Stichting Vogelringstation Meijndel, Den Haag.

Dit is een uitgave van Stichting Vogelringstation Meijndel. De stichting houdt zich bezig met de studie van in het wild levende vogels door middel van ringonderzoek in Meijndel, Wassenaar.

Teksten

Maarten Verrips (CES), Jan Vegelin (zoönosen), Rinse van der Vliet (zoönosen), Vincent van der Spek (overige)

Redactie

Vincent van der Spek en Rinse van der Vliet

Stichting Vogelringstation Meijndel

Acaciastraat 212

2565 KJ Den Haag

t: 06 - 41 00 98 89

m: v.vanderspek@gmail.com

Rekeningnummer: NL41 INGB 0001531203 t.n.v. Stichting Vogelringstation Meijndel te Den Haag.

Het ringen door stichting Vrs Meijndel is mede mogelijk dankzij Dunea (sponsoring, terreinvergunningen, faciliteiten en onderhoud), Staatsbosbeheer (terreinvergunningen Duivenvoordse Polder), het Vogeltrekstation (ringvergunningen) en de Haagse Vogelbescherming (sponsoring).

SUMMARY

In many ways, 2019 was a fairly predictable year for our ringing site in Meijendel, Zuid-Holland, the Netherlands. During 62 days (450 hours) between February and November, we ringed 5470 birds and controlled an additional 716 (13%), divided over 70 species. With the average number of species being 78 over the past ten years, it was therefore a poor year for species diversity. One new species was trapped: Sand Martin. Eight species reached record numbers: Blue Tit, Cetti's Warbler, Spotted Flycatcher, European Stonechat, White Wagtail, Tree Pipit, Brambling and Eurasian Siskin. We participated in the international breeding bird monitoring project CES (Constant Effort Sites) for the 20th consecutive year. In 2019 we ringed a high number of adult birds, and a reasonable number of juveniles. Nuthatch was a new CES breeding species, whereas the Wryneck (also new within the CES) was a proven migrant: it was found dead 117 km northeast of our ringing site two days later. During July, the peak season for dispersion of juveniles and the start of autumn migration, we were less active than usual and on the days we were active, the results were poor. The number of young Nightingales within our long-running project on dispersing juveniles was therefore disappointing: over the past 20 years, we trapped fewer individuals in 2017 only. In August we ringed on a regular basis, but the number of birds was fairly low for this time of year. During September and the first half of October long-lasting ocean depressions brought a lot of wind and rain, which seriously limited the number of suitable days for field work. From mid-October to mid-November the weather was generally much more favourable, so until the end of the migration season we were able to ring regularly. The number of birds per day was high during these weeks, with a peak of 328 birds on 19 October. Also, the 26 species trapped on 29 October are worth mentioning. Autumn saw an invasion of Blue Tits and a Goldcrest influx. The rise of the Cetti's Warbler continued, and for the first time since 2001 Siskins were trapped more than occasionally. For a countrywide survey on zoonoses (diseases that can be transported from animals to humans) – a collaboration between the national ringing scheme and Erasmus University (Rotterdam) – we collected blood samples of 107 birds of 23 species. A Song Thrush we sampled appeared to be contaminated with the Usutu virus (the virus that has decimated Blackbird populations in NW Europe). For the first time since 2009 we did not collect any feather material of Chiffchaffs for DNA analysis. We finished the draft of our second paper on the subject in collaboration with professor Peter de Knijff (Leiden University), which is expected to be published in 2020. The only feathers we collected this year were of a presumed (and later confirmed) Siberian Lesser Whitethroat. In 2018 we were involved in a pilot study on Common Starlings, an international collaboration between the national ringing scheme and German (Max Planck Institute) and Swiss researchers. Although the pilot was successful, the start of the project was unfortunately delayed due to both technical and financial complications. As soon as these issues are solved, we are ready start the fieldwork for this study. Hopefully we can pick this up in the near future. Outside Meijendel an additional 414 birds divided over 16 taxa were ringed (including ten species not ringed at our regular site) for several RAS (Retrapping Adults for Survival) projects (Jack Snipe, Barn Swallow, Yellow Wagtail), or for educational purposes. Thereby a grand total of 5884 birds of 80 taxa were marked by our ringing group in 2019. Other highlights included our chairman Wijnand Bleumink being appointed Ringer of the Year 2019 by our national ringing scheme and the Ringersvereniging (the association that represents the interests of ringers). A well-deserved acknowledgement for a devoted volunteer who has been a fully licensed ringer since 1958. An article on Nightingales by Peter Spierenburg and Morrison Pot was published in Holland's Duinen. It describes the correlation between the density of territories from year to year (based on breeding bird surveys and our CES data) and fledged juveniles (based on our ringing data of dispersing juveniles). In short they are negatively correlated: the higher the density of breeding pairs, the lower the number of juveniles. Peter gave a lecture in front of a large audience during the Sovondag, the biggest birdwatcher's fair in the Netherlands: a fantastic way to promote our work.

SAMENVATTING

Het jaar 2019 was in veel opzichten gelijkmatig en vrij voorspelbaar. In totaal ringden we tussen februari en november op 62 dagen (ca. 450 uur) 5470 vogels en vingen we 716 geringde vogels terug (13%). Met 70 soorten was het met diversiteit karig gesteld: het gemiddelde over de laatste tien jaar is 78. Er ontbraken soorten die we normaliter (vrijwel) jaarlijks ringen, zoals Houtduif, Ekster en Gaai. Er werd één nieuwe baansoort geringd, de Oeverzwaluw. Van acht soorten vingen we niet eerder zoveel exemplaren. Door het ontbreken van winterweer van enige betekenis waren we in het begin en aan het einde van het jaar nauwelijks actief. Broedonderzoek CES kende een hoog aantal adulte vogels, en een redelijk aantal jongen. Draaihals (een doortrekker die twee dagen later dood werd gevonden in Flevoland) en Boomklever vingen we niet eerder binnen de CES. In juli, de tijd van de jongendispersie en eerste najaarstrek, was de bezetting mager. Op dagen dát er geringd werd, viel het resultaat tegen. Dat resulteerde o.a. in het kwantitatief op één na slechtste jaar voor nachtegalendispersie. In augustus werd regelmatig geringd, alleen bleven de aantallen vogels vrij laag. Lang aanhoudende storingen met veel wind en regen beperkte het aantal vangdagen van september tot half oktober, maar daarna werd tot aan het einde van het seizoen regelmatig geringd. Het aantal vogels per vangdag was in die periode hoog, met onder andere 328 exemplaren op 19 oktober. Ook 26 verschillende soorten op 29 oktober is vermeldenswaardig. Er was in het najaar een mooie invasie Pimpelmezen, en het aantal Goudhanen was hoog. De opmars van de Cetti's Zanger zette voort, en voor het eerst sinds 2001 werden meer dan incidenteel Sijzen gevangen. Dat voor het eerst sinds 2009 geen veermateriaal van Tjiftjaffen voor DNA-analyses werd verzameld, was wennen. Alleen van een Siberische Braamsluiper werd een monster genomen. Van in totaal 107 vogels van 23 soorten weden bloedmonsters genomen in het kader van een landelijk onderzoek naar pathogenen die mogelijk op mensen overdraagbaar zijn. Een Zanglijster bleek besmet met het Usutu-virus (de "merelziekte"). Het in 2018 ingezette spreeuwenonderzoek werd door technische problemen buiten Meijndel uitgesteld. Buiten Meijndel werden in de regio nog eens 414 vogels van 16 soorten geringd. Tien van deze soorten werden niet ook in Meijndel geringd. Bij elkaar opgeteld werden door de stichting daarmee 5884 vogels van 80 taxa van een ring voorzien. Voorzitter Wijnand Bleumink werd door de Ringersvereniging en het Vogeltrekstation uitgeroepen tot *Ringer van het Jaar*, een verdiende onderscheiding na ruim 60 jaar ringen. Peter Spierenburg gaf op de landelijke Sovon-dag een lezing over dichtheidsafhankelijke relaties bij Nachtegalen, gebaseerd op een combinatie van onze ringdata en broedvogeltellingen.

Figuur 1. Sperwer, eerste-kalenderjaar mannetje, Meijndel, Wassenaar, 5 november 2019. Er werden er drie geringd, het hoogste aantal sinds 2011 (Vincent van der Spek).

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	6
HOOFDSTUK 1 ALGEMENE INFORMATIE	7
1.1 Geschiedenis	7
1.2 Medewerkers in 2019	7
1.3 Ontheffingen en vergunningen	7
1.4 Publicaties, lezingen en excursies	8
1.5 Dankwoord	8
HOOFDSTUK 2 METHODEN EN HET WEER IN 2019	9
2.1 Methoden, onderzoeken en inspanning	9
2.2 Het weer in 2019	9
HOOFDSTUK 3 RESULTATEN	10
3.1.1 Inleiding resultaten	10
3.1.2 Jaarrecords	11
3.1.3 Nieuwe soorten	11
3.2 Constant Effort Sites (CES): broedseizoen 2019	12
3.3 Voorjaartrek, dispersie en najaartrek: soortbesprekingen	15
3.4 Najaarsfenologie	23
3.5 DNA-onderzoek	24
3.6 Zoönosenproject	24
3.7 Aantal geringde vogels in Meijendel per soort 2000-2018 t.o.v. 2019	25
3.8 Vangsten buiten Meijendel	27
HOOFDSTUK 4 TERUGMELDINGEN	29
4.1 Eigen terugvangsten	29
4.2 Elders geringd, in Meijendel teruggevangen	29
4.3 In Meijendel geringd, elders teruggemeld	30
Hoofdstuk 5 WAARNEMINGEN	32
5.1 Vogelwaarnemingen	32
5.2 Overige waarnemingen	33
LITERATUUR	34

INLEIDING

In dit jaarverslag worden de inspanningen en resultaten van Stichting Vogelringstation Meijndel, Wassenaar, Zuid-Holland (hierna: Vrs Meijndel) uit het jaar 2019 weergegeven.

Hoofdstuk 1 behandelt diverse algemene onderwerpen over het ringstation en de ringers, in hoofdstuk 2 worden de methoden en het weer besproken. Het derde hoofdstuk gaat in op de resultaten van de verschillende projecten van Vrs Meijndel. Dat zijn achtereenvolgens:

- Broedvogelonderzoek CES
- Voorjaarestrek, dispersie en najaarestrek
- DNA-onderzoek naar Braamsluiers
- Zoönosenproject
- Vangsten buiten Meijndel

Het verplaatsingsonderzoek naar Spreeuwen is vanwege technische en financiële redenen met betrekking tot de satelliet uitgesteld.

Hoofdstuk 4 behandelt de terugmeldingen die in 2019 werden ontvangen, met daarin een selectie van de eigen interessante terugmeldingen; alle elders geringde vogels die in Meijndel werden gecontroleerd/teruggevangen en alle vogels die in Meijndel werden geringd en elders werden afgelezen. In hoofdstuk 5 is aandacht voor opvallende losse waarnemingen van vogels en andere soortgroepen op en rondom de ringbaan.

Figuur 2. Vuurgoudhaan, eerste-kalenderjaar mannetje, Meijndel, Wassenaar, 19 oktober 2019. Het was een uitstekend jaar voor Goudhaantjes, maar een mager jaar voor Vuurgoudhaantjes (Luuk Punt).

1. ALGEMENE INFORMATIE

1.1 GESCHIEDENIS

Met de oprichting van Ringstation Wassenaar – het eerste in Nederland – startte in 1927 het ringwerk in Meijndel. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de activiteiten vanaf 1942 noodgedwongen gestaakt. Door de bouw van de Atlantikwall verdween deze ringbaan in zijn geheel; wederopbouw op deze plek was na de oorlog niet meer mogelijk. In de periode 1955-1962 was wat nu het Centrum voor Vogeltrek en – demografie is (“Het Vogeltrekstation”) gevestigd in Leiden. Zij richtten op de huidige locatie een ringstation op, ca. 700 meter zuidelijker en 100 meter oostelijker ten opzichte van de oude plek. In 1963 werd, na het verhuizen van het Vogeltrekstation (VT) naar Arnhem, de huidige Stichting Vogelringstation Meijndel opgericht. De vangmiddelen werden door het VT aan de kersverse stichting geschonken. Medio jaren '90 werd nog maar weinig actief geringd. Binnen de gebieden van beheerder Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (thans Dunea) werd eveneens door in omvang kleine clubs geringd aan de Wassenaarse Slag (Vrs De Beer) en op Solleveld (Vrs Van Engelen). Om de voortgang te bewaken besloot de beheerder, nadat De Beer ontmanteld moest worden vanwege regeneratie van het vanggebied, alle activiteiten te centreren op de huidige plek. Zo maakte de stichting in 2000 een herstart. De huidige activiteiten zijn daarvan het gevolg.

Figuur 3. Wijnand Bleumink werd in 2019 op de landelijke ringersdag verkozen tot *Ringer van het Jaar* (Peter Spierenburg). Wijnand is ringvergunninghouder sinds 1958. Hij werkte samen met ‘legenden’ als Ab Perdeck en Dirk Hoos en was nauw betrokken bij de herstart van Vrs Meijndel in het jaar 2000.

1.2 MEDEWERKERS

In 2019 bestond de ringgroep uit de ringvergunninghouders Wijnand Bleumink (voorzitter), Cornelis Fokker, Morrison Pot, Vincent van der Spek (secretaris), Peter Spierenburg, Jan Vegelin, Maarten Verrips en Rinse van der Vliet (penningmeester) en de assistenten Sander Bik, Edwin Bosch, Rob ter Ellen, Nadine Hollevoet, Ghita de Jongh, Gijsbert Twigt en Jort Verhulst. Wouter van Pelt en Max van Waasdijk zwaaiden af; ze worden bedankt voor hun inzet. Els van Muiswinkel en Arnout de Vries liepen enkele malen mee om te verkennen of ze in de toekomst willen aansluiten. Bijzonder was dat Wijnand door de Ringersvereniging en het Vogeltrekstation werd verkozen tot Ringer van het Jaar.

1.3 MACHTIGINGEN EN VERGUNNINGEN

De benodigde ringvergunningen werden op voorspraak van het Centrum voor Vogeltrek en -demografie (“Het Vogeltrekstation”) te Wageningen afgegeven door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De benodigde terreinvergunningen worden verstrekt door terreinbeheerders Dunea (Meijndel) en Staatsbosbeheer (Duivenvoordse Polder). Daarnaast is buiten het duin toestemming verleend door particulieren.

1.4 PUBLICATIES, LEZINGEN, EXCURSIES EN MEDIA

Publicaties

Vrs Meijndel leverde informatie aan voor een [Natuurbericht over Roodborsten](#) op Nature Today, geschreven door Dunea-boswachter Joeri Uilenreef. In 2019 verscheen het jaarverslag van 2018 (Van der Spek *et al.*, 2019). Een artikel over de relatie tussen broedende nachtegalen (CES en BMP) en dispersie van jongen verscheen in Hollands Duinen (Spiereburg & Pot, 2019). Een artikel over genetica van Tjiftjaffen in samenwerking met Peter de Knijff (LUMC/ Universiteit Leiden) werd in 2019 afgerond. Publicatie wordt in 2020 verwacht.

Lezingen

Dat Peter het verhaal over de nachtegalen (zie boven) voor een volle zaal op de Sovondag – het grootste vogelaarsevenement van Nederland – mocht vertellen, was een prachtige kans om de aandacht op ons onderzoek te vestigen.

Excursies

Na twee jaren waarin veel excursies vanwege weersomstandigheden noodgedwongen werden afgeblazen, was het dit jaar op alle excursiedagen prima weer – en dat in een najaar dat zich juist kenmerkte door veel wind en regen. Achtereenvolgens kwamen de Haagse Vogelbescherming (23 augustus o.l.v. Rinse), Dunea (publieksexkursie op 5 oktober o.l.v. Maarten), Vogelbescherming Nederland (19 oktober o.l.v. Vincent), Vogelwerkgroep Delft (20 oktober o.l.v. Rinse) en de vrijwilligers van National Park De Biesbosch (2 november Peter en Maarten) op bezoek. Een zesde excursie op 23 augustus werd door omstandigheden bij de deelnemers zelf afgeblazen.

Figuur 4. Rinse en Jort begeleiden de excursie voor de Haagse Vogelbescherming, 24 augustus 2019 (Eveline van der Jagt).

1.5 DANKWOORD

Allereerst dank aan Dunea voor de terreinvergunningen, de financiële bijdrage en het beheer en onderhoud van het terrein en de hut, met name aan Miranda Bink, Rolf van Duiker, Eric van Gerrevink, Hans Lucas, Cees Spring in 't Veld en Joeri Uilenreef. Casper Zuyderduyn (Staatsbosbeheer) wordt bedankt voor de vergunningen in de Duivenvoordse Polder (Bokjes). Het bestuur van VWG Meijndel wordt bedankt voor de samenwerking. Adri Remeus was als altijd een spil bij het vangen en tellen van Bokjes. De inspanningen van Peter de Knijff en zijn studenten (LUMC; Universiteit Leiden) blijven onontbeerlijk bij de DNA-analyses. Het bestuur van de Haagse Vogelbescherming zijn wij erkentelijk voor de financiële steun. Het Vogeltrekstation ten slotte wordt bedankt voor de machtigingen en de reguliere contacten. James Lidster controleerde de Engelse samenvatting.

2. METHODEN EN HET WEER

2.1 METHODEN: ONDERZOEKEN EN INSPANNING

Onderzoeken

In Meijndel is aan vier projecten meegewerkt: **1** het gestandaardiseerde broedvogelonderzoek Constant Effort Sites (CES); **2** trek/dispersie (met deelprojecten voor Goudhaan, Nachtegaal, Gekraagde Roodstaart en Heggenmus); **3** het DNA-onderzoek naar herkenning, voorkomen en temporele verspreiding van braamsluipertaxa; **4** het zoönosenproject, waarbij een selectie van soorten bemonsterd wordt voor onderzoek naar virussen. Een vijfde (internationaal) onderzoek dat in 2018 werd gestart – een verplaatsingsproef met gezenderde Spreeuwen – is voor onbepaalde tijd uitgesteld omdat de satelliet die de bewegingen van de vogels moet volgen nog niet operationeel is. In Meijndel wordt behalve bij CES gebruik gemaakt van geluid. Er zijn twee slagnetten (niet ingezet bij CES) en tot 245 meter mistnet (meestal ca. 200) operationeel. Buiten Meijndel zijn onder de vlag van de stichting vogels (vooral pullen) geringd in Den Haag, Leiden, Oegstgeest, Noordwijk, Rijswijk en Wassenaar. In het kader van het project Retrapping Adults for Survival (RAS) zijn Bokjes geringd in Wassenaar. In Noordwijk zijn RAS-projecten voor Gele Kwikstaart en Boerenwaluw. De vangsten buiten Meijndel worden apart behandeld en komen niet terug in de jaartotalen, de tabellen enz.

Inspanning

In 2019 is in Meijndel op 62 dagen (tabel 1) zo'n 450 uur geringd (trektellen.nl). Dat haalt het niet bij de uitschieter van 2018 (100 dagen, 740 uur) maar het is wel meer dan in 2016 en 2017. Door het ontbreken van trekbewegingen in de winter was de bezetting in de eerste helft van het jaar normaal. Het najaar begon mager, met een slechte bezetting in juli, maar in augustus waren we goed bemand. De bezetting in september (7d) tot half oktober (2d) was zeer mager, mede dankzij de hoeveelheid harde wind en regen. Vanaf half oktober 'herpakten' we ons weer. In november gingen we zeker een week langer door dan normaalgesproken het geval is.

Tabel 1. Aantal ringdagen per maand in 2019

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	tot
0	1	3	3	3	5	5	14	7	10	11	0	62

zwart= alleen geluid van niet-zangvogels toegestaan i.v.m. broedvogeltellingen en CES (tevens beperkt aantal vangdagen met mistnetten)

blauw= maanden waarin vrijwel zonder beperkingen geringd kon worden, behoudens middelste zaterdag van september – maart (i.v.m. wintervogeltellingen; geen geluid).

NB vogels in een nachtvangst die voor 24.00 uur gevangen zijn, zijn niet als aparte vangdag geteld.

2.2 HET WEER IN 2019

Begin 2018 konden we weer eens onze vaardigheden m.b.t. het vangen van wintervogels testen, begin 2019 'pruttelde' de winter weer zoals we deze eeuw gewend zijn. Er was nauwelijks vorst van betekenis en het beetje sneeuw dat viel stelde weinig voor. Het voorjaar was aan de droge kant, maar niets vergeleken met de extreme droogte van 2018. De zomer was wisselvallig. Na een erg vroege bijna-hittegolf in juni, waren er twee hittegolven in de zomer, die beide bijzonder waren. De eerste, in juli, zorgde voor de hoogste temperaturen ooit in Nederland gemeten. Twee dagen achtereen werd op sommige plekken in het land zelfs de 40°C (!) gepasseerd. De tweede golf was eind augustus en was om die reden bijzonder: niet eerder gebeurde dit zo laat in het jaar. Daar tussenin was het een beetje 'nietsig' zomerweer. Aardige temperaturen, zo nu en dan een buitje, en een dominerende zuidwestenwind. Het najaar was warm en zeer nat. Orkaan Lorenzo werd de meest oostelijke ooit. Vanwege deze grote oceaanstoring was er vooral in september en begin oktober aanhoudend slecht weer met veel wind en veel regen – heel veel regen. In oktober verbeterden de omstandigheden en waren er zowel goede condities voor *falls* als voor sterke, zichtbare landtrek, afgewisseld met slechter weer. Die combinatie hield tot medio november – traditioneel het einde van het najaarseizoen – aan. Het laatste deel van het jaar bracht geen winterweer van betekenis en daardoor werd na 23 november niet meer geringd.

3. RESULTATEN

3.1.1 INLEIDING

In totaal werden in Meijendel 5470 vogels geringd en 716 geringde vogels teruggevangen (13%). Dat is ruim 10% onder het gemiddelde van de laatste tien jaar, terwijl er een vrij gemiddelde inspanning werd geleverd. De daggemiddelden in oktober waren wel ongekend hoog (> 200 per vangdag), alleen in september en de eerste helft van oktober – normaliter een piekperiode – werd er relatief weinig geringd, mede door veel wind en neerslag. Er was een mooie najaarsinvasie van Pimpelmezen en een stevige influx van Goudhanen. 79 taxa zijn dusdanig vaak gevangen dat ze over de periode 2000-2018 gemiddeld minimaal eenmaal per jaar zijn geringd (exclusief terugvangsten). Van deze algemeenste (onder)soorten werden in 2019 34 bovengemiddeld vaak geringd, 44 minder vaak en één even vaak geringd ten opzichte van het langjarige gemiddelde (zie 3.7). Acht soorten kenden hun hoogste jaartotaal sinds de herstart van het Vrs in 2000, één soort evenaarde het beste jaar ooit en twee soorten kenden hun op één na beste jaar (zie 3.1.2). Sijs springt in het oog, omdat de soort sinds 2008 in het geheel niet was geringd, en ook Cetti's Zanger verdient een vermelding omdat hun opmars vooralsnog niet te stuiten lijkt. Het aantal geringde taxa was in 2019 ruim lager dan gemiddeld: in de voorgaande tien jaar (2009-2018) lag dat gemiddeld op 78, dit jaar stakte de teller bij een magere 70. Soorten als Houtduif, Ekster en Gaai ontbraken. Met slechts één soort deden ook de stellopers het buitengewoon slecht. Buiten Meijendel werden in de regio nog eens 414 vogels van 16 soorten geringd. Tien van deze soorten werden niet ook in Meijendel geringd (zie 3.8). Bij elkaar opgeteld werden door de stichting daarmee 5884 vogels van 80 taxa van een ring voorzien.

Tabel 2. De tien meest geringde soorten in Meijendel in de periode 2000-2019

Soort	Aantal	% totaal
Zwartkop	18994	19%
Kleine Karekiet	11020	11%
Roodborst	7708	8%
Pimpelmees	5715	6%
Koolmees	4991	5%
Goudhaan	4895	5%
Tjiftjaf	4350	4%
Graspieper	3573	4%
Merel	3474	4%
Veldleeuwerik	2832	3%
Totaal	67552	69%

Tabel 3. De tien meest geringde soorten in Meijendel in 2019

Soort	Aantal	% totaal
Zwartkop	874	16%
Pimpelmees	839	15%
Roodborst	567	10%
Kleine Karekiet	504	9%
Goudhaan	482	9%
Koolmees	306	6%
Tjiftjaf	213	4%
Tuinfluiter	174	3%
Grasmus	172	3%
Veldleeuwerik	114	2%
Totaal	4245	78%

In Meijendel zijn sinds 1 januari 2000 98.135 vogels van 156 (onder)soorten (incl. de exoot Fazant) geringd (zie ook 3.7). Door de stichting zijn daarnaast tussen 1963 en 1999 16 soorten geringd die sinds 2000 ontbreken¹. De tien in deze eeuw het meest in Meijendel geringde soorten zorgen samen voor ruim tweederde (69%) van alle vangsten (Tabel 2). De 'top' is al jaren stabiel. Pimpelmees en Koolmees lagen lang dicht bij elkaar, maar de eerste neemt de laatste jaren afstand. Graspieper zakt al jaren weg, Goudhaan neemt toe. In 2019 waren er enkele verschillen ten opzichte van de langjarige top tien (Tabel 3). Zwartkop is ondanks een matig jaar toch de meest gevangen soort. Pimpelmees en Goudhaan vallen in positieve zin op, terwijl de "nummer 2" Kleine Karekiet in 2019 niet verder kwam dan een vijfde plaats. Graspieper (93) en Merel (91) haalden dit jaar de top tien niet en werden niet alleen voorbij gestreefd door Tuinfluiter (die op de deur klopt van de langjarige top tien) en Grasmus (nu beide in de top tien voor 2019), maar ook door Heggenmus (97) en Zanglijster (96). Opvallend is dat de tien

¹ *Tafeleend, Patrijs, Blauwe Kiekendief, Smelleken, Zomertortel, Kortteenleeuwerik, Duinpieper, Noordse Kwikstaart, Raddes Boszanger, Grauwe Klauwier, Europese Kanarie, Frater, Roodmus, Wilgengors, Bosgors en Dwerggors.

algemeenste soorten in 2019 een wel heel groot deel uitmaakten van het totaal aantal vogels dat dit jaar geringd werd: 78%. Het langjarige gemiddelde is namelijk 69%.

3.1.2 Jaarrecords

In totaal werden in 2019 van acht soorten de hoogste aantallen geringd sinds de herstart van het Vrs in 2000 (Tabel 4). Voor Pimpelmees en Sijs was sprake van extra inzet t.o.v. andere jaren. Daarnaast evenaarde Waterpieper het jaarrecord (3; 2011) en kenden Grasmus (172; record is 229 in 2018) en Groenling het op één na beste jaar (40; record is 42 in 2007).

Figuur 5. Boompieper, eerste-kalenderjaar, Meijendel, Wassenaar, 10 september 2019 (Vincent van der Spek)

Tabel 4. Jaarrecords Vrs Meijendel in 2019 (gerekend vanaf 2000)

Soort	Aantal	Oude record
Pimpelmees ¹	839	525 (2015)
Cetti's Zanger ¹	14	8 (2018)
Grauwe Vliegenvanger ¹	2	1 (meerdere jaren)
Roodborsttapuit ¹	6	5 (2015)
Witte Kwikstaart ¹	11	9 (2008)
Boompieper ¹	19	9 (meerdere jaren)
Keep	15	12 (2015)
Sijs	16	15 (2000)

¹ tevens jaarrecord sinds 1963

3.1.3 Nieuwe soorten

De **Oeverzwaluw** op 19 oktober was de enige nieuwe baansoort voor 2019.

Figuur 6. Oeverzwaluw, eerste-kalenderjaar, Meijendel, 19 oktober 2019 (Vincent van der Spek)

3.2 Constant Effort Sites: broedvogelonderzoek

Sinds 1996 nemen wij in het voorjaar en in de zomer deel aan het Europese project *Constant Effort Sites* (CES). Dit onderzoek richt zich op plaatstrouw, overleving en broedsucces van broedvogels. Met een standaard mistnetopstelling zijn er tussen half april en half augustus 12 vangsessies van een half uur vóór tot zes uur na zonsopgang, in vooraf vastgelegde perioden. Daarbij worden geen middelen (zoals voer of geluid) gebruikt om vogels naar de ringplek te lokken. De drie dagen voorafgaand aan iedere ronde wordt niet gevangen voor andere projecten.

Resultaten

We draaiden 11 van de 12 mogelijke ronden. In totaal werden 473 vogels geringd en 56 vogels uit eerdere ringjaren gecontroleerd (Tabel 5).

Tabel 5. CES-vangsten en – terugvangsten uit eerdere jaren in Meijndel in 2019, onderverdeeld per leeftijd (N1= ouder dan ('na') eerste-kalenderjaar; 1K= eerste-kalenderjaar).

Soort	Nieuw geringd		Terugvangsten uit										totaal
	2019		2018		2017		2016		2015		2014		
	N1	1K	N1	1K	N1	1K	N1	1K	N1	1K	N1	1K	
Grote Bonte Specht	2	0											2
Kleine Bonte Specht	1	2											3
Draaihals	1	0											1
IJsvogel	0	1											1
Winterkoning	1	0		1		(1)							3
Heggenmus	5	2		1	1	1							10
Roodborst	9	3											12
Nachtegaal	11	13		2	1					1			28
Gekr. Roodstaart	1	6											7
Roodborsttapuit	1	0											1
Blauwborst	1	0											1
Zanglijster	1	0		2									3
Rietzanger	2	7	1	1									11
Sprinkhaanzanger	9	4											13
Kleine karekiet	11	2											13
Bosrietzanger	2	0											2
Braamsluiper	17	5		1									23
Grasmus	37	35	4	9	2	2	2						91
Tuinfluiter	10	15	5		2					1			33
Zwartkop	28	35											63
Tjiftjaf	16	39	2	(1)	1								59
Fitis	17	13	1										31
Staartmees	3	0		1 (1)							1		6
Pimpelmees	4	38						1					43
Koolmees	6	41		3				(1)		1			52
Glanskop	0	1											1
Boomkruiper	1	2											3
Kneu	1	0											1
Rietgors	3	4											7
Boomklever	1	0											1
Spotvogel	1	0											1
Vink	2	0	1										3
totaal	204	269	14	23	7	4	2	2	2	1	1	0	529

Tussen haakjes geplaatste aantallen betreffen vogels die als volgroeid zijn geringd. De leeftijd van de vogel was op het moment van ringen niet met zekerheid te bepalen.

Landelijk was 2019 kwantitatief het beste CES-jaar sinds de start in 1996 (Deuzeman & Van der Jeugd, 2020), al waren er lokale verschillen. Vooral moerassen deden het goed, maar ook in Meijndel draaiden we een goede CES: er waren veel adulte vogels en redelijk veel jongen (Tabel 6). Inclusief controles van in eerdere jaren geringde vogels vingen we 260 volwassen vogels en 269 jongen.

Tabel 6. Aantal adulte (incl. terugvangsten) en jonge vogels tijdens CES 2013-2019

Jaar	N1	1K
2013	140	162
2014	212	172
2015	276	138
2016	182	272
2017	142	247
2018	204	246
2019	260	269

Figuur 7. Boomklever, adult, Meijndel, 1 juni 2019: een nieuwe CES-soort (Cornelis Fokker)

In de soortenlijst staan twee soorten die we niet eerder in het CES seizoen vingen. De meest verrassende is de **Draaihals** die op de eerste CES-ochtend binnenkwam. Draaihalzen broeden niet in het westen van Nederland en dit was derhalve een doortrekker. Twee dagen later werd de vogel dood gevonden in Flevoland. De Boomklever kwam binnen in het hart van het broedseizoen, op 1 juni. Die dag werd ook de tweede CES-spotvogel ooit geringd (de eerste was in 2016). Alle drie de **Kleine Bonte Spechten** kwamen op dezelfde dag binnen: 23 juni. Met één adulte en twee jonge vogels werd succesvol broeden in de omgeving van het ringstation aangetoond. De **IJsvogel** ontbrak vorig jaar op de CES-lijst, maar dit jaar werd weer een eerstejaars gevangen. Het past in het beeld dat we in de loop van het jaar kregen, die van een voorzichtig opkrabbende IJsvogelstand na de afname veroorzaakt door de maartse koude-inval in 2018. De **Winterkoning** had een opvallend slecht jaar met drie vangsten, waaronder geen enkel jong. Ook de rest van het jaar schitterde de soort door afwezigheid. Mogelijk is deze soort de kou van maart 2018 nog niet te boven gekomen. Het beeld van de **Roodborst** wordt in hoge mate bepaald door de zeven vogels die op de eerste CES ochtend werden geringd. Dit betrof hoogstwaarschijnlijk doortrekkers. Van de **Roodborsttapuit** hebben we tegenwoordig een broedpaar in de nabije omgeving. Door hun gebondenheid aan open terrein laten ze zich echter niet gemakkelijk vangen. Dat de **Merel** op de lijst ontbreekt is geen invoerfout: dat is de tweede soort die een slecht jaar had. Slechter kan het zelfs niet: hij ontbrak volledig tijdens het broedseizoen. De **Gekraagde Roodstaart** had een prima broedseizoen getuige de vangst van zes eerstejaars. De **Rietzanger** ontwikkelt zich van een incidentele broedvogel tot een vaste bewoner. Dat wordt geïllustreerd door de controle van twee vorig jaar geringde vogels: een in dat jaar grootgebracht jong en een in de Amsterdamse Waterleidingduinen geringde vogel die ook in 2018 al bij ons broedde. Geheel in tegenstelling met deze ontwikkeling is de gang van zaken bij de **Kleine Karekiet**. Opmerkelijk was dat dit jaar geen enkele controle werd gedaan van een in eerdere jaren ter plaatse geringde vogel. De volledige broedpopulatie bestond daarmee uit nieuwe instroom: dat is voor het eerst sinds de start

van het onderzoek in 2000. Hoewel de steekproef klein is, is dit opmerkelijk gezien de analyse van Sovon en het Vogeltrekstation over de CES in 2019 (Deuzeman & Van der Jeugd, 2020):

“Van enkele soorten die de winter in Afrika doorbrengen, kwamen ongekend veel jonge vogels terug: Blauwborst, Nachtegaal en Rietzanger bijvoorbeeld. De laatste soort profiteerde ongetwijfeld van de zeer natte omstandigheden in het voorgaande najaar in de Sahel. Rietzangers zijn daar sterk van afhankelijk. Kleine Karekieten profiteerden duidelijk niet. Die overwinteren dan ook niet in de Sahel, maar vooral in mangroves langs de Afrikaanse kust.” (Deuzeman & Van der Jeugd, 2020)

De **Grasmus** is onbedreigd de talrijkste broedvogel van ons onderzoeksterrein. Het is ook de soort met de meeste controles uit eerdere jaren. Het merendeel van deze vogels is als eerstejaars geringd, wat erop wijst dat de soort zich goed uit eigen aanwas kan handhaven. De **Tuinfluit**er is aan een gestage opmars bezig. Een opmerkelijk percentage van de broedvogels is in eerdere jaren geringd: zonder uitzondering als overjarig. Eén van deze vogels kreeg zijn ring in het Zwanenwater op 14 mei 2017, en zat destijds twee weken later in ons terrein. De **Fitis** herstelde zich enigszins van het dieptepunt in 2018. Niettemin is het aantal geringde eerstejaars onder de maat, zeker gelet op het feit dat deze soort grote legsels heeft. Van de **Startmees** vingen we alleen maar overjarige vogels: bewijs van succesvol broeden kregen we dit jaar niet. Wel opmerkelijk is dat juist deze fragiele soort de oudste vogel uit de broedpopulatie levert: minstens zes jaar oud! Deze vogel hebben we op 6 maart 2014 geringd en later dat jaar nog éénmaal gecontroleerd. Vijf jaar lang heeft deze vogel dus ongemerkt rondgevlogen voor hij weer een levensteken gaf. **Kool-** en **Pimpelmees** hadden een middelmatig broedseizoen, terwijl de laatste het landelijk juist ontzettend goed deed. Ook in onze regio werden grote aantallen jongen gezien, zelfs ook tijdens CES 7 (resultierend in toch nog 22 vangsten op 23 juni) maar dat vertaalde zich niet in grote aantallen in de netten over het seizoen heen. De aanwezigheid van **Glanskop** op de CES-lijst is verheugend: de soort komt in kleine aantallen in onze omgeving voor. De **Kneu** is opmerkelijk schaars in ons terrein: we ringen door het jaar heen bijvoorbeeld aanmerkelijk meer Draaihalzen. De laatste jaren lijkt soort toch pogingen te doen zich in ons onderzoeksterrein te vestigen.

3.3 Voorjaarstrek, dispersie en najaarstrek: soortbesprekingen

De resultaten van de voorjaarstrek, de dispersie en de najaarstrek worden hieronder besproken.

KWARTELS TOT SPECHTEN

Een tropische dag op 2 juni leverde de enige vier **Kwartels** van het voorjaar op. De (na)zomer bracht meer succes, met vangsten op 18 juli (twee) en 9 (twee), 25 (twee) en 27 augustus. Een tweede-kalenderjaar mannetje **Sperwer** op 30 augustus had een prachtig contrast tussen volwassen en jonge veren. Met nog eerstejaars mannetjes op 5 en 12 november was dit het beste jaar sinds 2011 (vier). 28 **Waterrallen** was wederom een matig resultaat, maar het aantal gerichte pogingen is schaars de laatste jaren. Dat al op 18 juli een **Porseleinhoen** werd geringd, onze vroegste zomervangst ooit, was geen voorbode voor goede najaarstrek. Er volgde er nog maar eentje, op 25 augustus. De beste (na)zomers waren die van 2008 (10), 2012 (13) en 2013 (9). **Waterhoenen** werden geringd op 30 en 31 oktober (twee) en 3 november. Het was wederom sprokkelen met de **Witgatten**, met in de zomermaanden slechts drie vangsten. Het waren de enige (!) steltlopers van het jaar op de jaarlijst.

Figuur 8. Kwartel, eerste-kalenderjaar mannetje, Meijndel, Wassenaar, 27 augustus 2019 (Maarten Verrips).

Figuur 9-10. Links: Ijsvogel, eerste-kalenderjaar mannetje, Meijndel, Wassenaar, 5 oktober 2019 (Nadine Hollevoet) Rechts: Glanskop, eerste-kalenderjaar, 21 augustus 2019. Met zeven vangsten was het een goed jaar voor de soort (Vincent van der Spek)

De eerste **Kerkuil** sinds 2015 (en de tiende sinds 2000) werd in de late avond van 29 oktober gevangen. Prompt hing er een paar uur later op de 30e – tijdens dezelfde nachtvangst – een tweede in de nachtnetten. Het was met één schamele vangst op 21 juli wederom geen best jaar voor **Gierzwaluw**. Dat er in juli op slechts vijf dagen werd geringd, speelde daarbij ongetwijfeld een rol. Na de karige twee **Ijsvogels** in 2018 – wellicht veroorzaakt door twee stevige vorstperiodes in maart – maakten ze dit jaar met zeven vangsten tussen 14 juli en 5 oktober een voorzichtige comeback. De al vermelde **Draaihals**

die op 20 april werd geringd, was pas ons eerste voorjaarsgeval. In de nazomer bleken ze landelijk uitermate schaars, en wij moesten het dan ook met slechts een vangst op 20 augustus stellen. Voor **Kleine Bonte Specht** was er in de periode 2008-2015 maar één blanco jaar, maar de soort ontbrak vervolgens geheel in 2016-2018. Op 23 juni kwam daar stevig verandering in, toen er liefst drie op een dag werden geringd: een dagrecord (was twee). Er werden zes **Grote Bonte Spechten** geringd. Ze hadden het blijkbaar naar hun zin, aangezien drie vogels meermaals werden terug gevangen. Het najaar bracht Nederland een prachtige invasie **Vlaamse Gaaien** – waar wij niets van meekregen. Voor de tweede keer deze eeuw vingen we er een jaar lang niet één.

Figuur 11. Pimpelmees, eerste-kalenderjaar mannetje, Meijendel, Wassenaar, 29 oktober 2019: de eerste van drie vogels met een Helgolandring (Vincent van der Spek).

MEZEN

De aantallen jonge **Pimpelmezen** die in de zomer langs Nederlandse telposten vlogen waren ongeëvenaard, maar omdat we in deze periode alleen CES draaiden komt dat niet terug in de ringgegevens. Dankzij een najaarsinvasie konden we evengoed een recordaantal van 839 vogels bijschrijven (was 525 in 2015), bijna driemaal zoveel als het jaargemiddelde over 2000-2018. Het dagrecord van 17 november 2007 (129, incl. 7 terugvangsten) bleef staan, maar de 117 (waarvan vier terug) op 27 oktober en 106 (10 terug) op 16 november zorgden wel voor de tweede en derde dag ooit. Een Duitse Pimpelmees was een noviteit, maar met Helgolandringen op 29 en 30 oktober en 16 november werden er meteen drie afgelezen. Op 29 oktober was er nog een terugvangst van een Belg, en de eerste Litouwer sinds 2007 hing op 6 november in een mistnet. **Koolmees** lifte hooguit licht met de Pimpelmezengolf mee: met 306 geringde vogels werd het een iets bovengemiddeld jaar. **Glanskop** kende met zeven vangsten het beste jaar sinds 2013 (ook 7). Alleen in 2012 vingen we er meer: 11.

LEEUWERIKEN TOT STAARTMEZEN

Er broedde een paartje **Boomleeuwerik** nabij de ringbaan en deze vogels zorgden voor mistnetvangsten (!) op 22 april en 2 juni. Na een losse vogel werden in drie nachtelijke pogingen tussen 20 en 30 oktober nog eens 113 **Veldleeuweriken** gevangen. De nacht van 29 op 30 oktober was de beste, met 69 vogels. Met alleen een vangst op 9 augustus was **Huiszwaluw** minimaal vertegenwoordigd. **Oeverzwaluw** was wellicht een te verwachten nieuwe soort voor ons ringstation, maar dat de eerste zo laat in het jaar als 19 oktober binnen zou komen, was tamelijk verrassend. De vorig jaar voorspelde opmars van de **Cetti's Zanger** zette door. Ondanks de wat matige bezetting in het eerste deel van het najaar werden er tussen 10 september (onze vroegste ooit) en 17 november (de laatste ooit) 14 geringd. De vraag is waar de lat ligt. Er worden ook steeds meer vogels in het duin gehoord. Krijgen we ze als broedvogel (terug) in de CES? Zo lang er geen strenge winter komt lijkt hun opmars vooralnóg niet te stuiten. Het was karig met **Staartmezen**: meer dan 20 zat er niet in.

Figuur 12. Oeverzwaluw, eerste-kalenderjaar, Meijndel, Wassenaar, 19 oktober 2019 (Vincent van der Spek).

Figuur 13. Cetti's Zanger, eerste-kalenderjaar, Meijndel, Wassenaar, 27 oktober 2019. Met 14 vangsten was wederom sprake van een recordjaar voor de soort (Vincent van der Spek).

LOOFZANGERS TOT GRASMUSSEN

Het was met 73 exemplaren een karig jaar voor **Fitis Tjiftjaf** deed het met 213 vangsten iets beter dan in 2018 (174). Op 29 oktober werden drie **Siberische Tjiftjaffen** geringd, een evenaring van het hoogste dagtotaal. Nadien waren er nog 'losse' vogels op 10 en 16 november. **Bladkoningen** kwamen wat later dan in andere jaren, wellicht dankzij de aanhoudende periode met onstuimig weer in september. Tussen 5 oktober en 5 november werden er 'slechts' acht geringd: anno nu wellicht een mager aantal, maar zo recent als 2013 hadden we nog een jaar met nul. Overigens was de bezetting tijdens de piek begin oktober niet hoog, wat wellicht een effect op het jaartotaal heeft gehad. De laatste van het jaar, op 5 november, was onze eerste voor deze maand.

Figuur 14. Siberische Tjiftjaf, Meijndel, Wassenaar, 29 oktober 2019 (Vincent van der Spek).

Het jaartotaal voor **Rietzanger** kwam uit op 38. De afgelopen 20 jaar is **Kleine Karekiet** de op één na meest geringde soort in Meijndel, maar dit jaar stond de soort kwantitatief gezien op plek 5. Er werden er 'slechts' 482 geringd. We lazen maar één buitenlandse ring af, een Belgische. In totaal waren er 33 terugvangsten, een percentage van 7%. De 31 **Bosrietzangers** zorgden ook niet voor een memorabel jaar, en zeldzamere soorten ontbraken. Het was daarmee al met al een karig jaar voor de rietzangers. De **Spotvogel** op 1 juni was pas onze tweede in het voorjaar. De exemplaren op 9 en 16 augustus kwamen op een meer gebruikelijke datum binnen. Met 85 exemplaren werden **Sprinkhaanzangers** maar spaarzaam geringd. Eén van onze broedvogels bleek geringd in de Amsterdamse Waterleidingduinen – leuk, want dit is een soort met opvallend weinig terugmeldingen van elders. **Snorren** werden geringd op 4, 25 en 27 augustus (terug op 3 september). Met 847 vangsten was het een slecht jaar voor de **Zwartkop**. Toch was het, zoals gebruikelijk, nog (net) de algemeenste soort van het jaar. Met 53 terugvangsten lag het terugmeldpercentage op ruim 6 %, wat nog kan stijgen als door ons geringde vogels van elders worden teruggemeld. 174 **Tuinfluiters** was zeker niet onaardig. De laatste twee van het jaar werden op 19 en 27 oktober geringd. We moesten tot 10 september wachten op een **Sperwergrasmus**. Op 29 oktober was er vervolgens nog een late (alleen die van 4 november 2018 was later). Tussen 20 april en 5 oktober werden 172 **Grasmussen** geringd, na recordjaar 2018 (229) het op één na beste jaar. De drie beste jaren (met 153 in 2015) stammen daarmee uit de laatste vijf jaar: de soort zit duidelijk in de lift. **Braamsluiper** deed een stapje terug,

met 43 vangsten. Een **Siberische Braamsluiper** werd op 13 oktober geringd. De determinatie werd aan de hand van een DNA-analyse bevestigd. Het was de enige zeldzaamheid in 2019.

Figuur 15-17. Siberische Braamsluiper, eerste-kalenderjaar, Meijndel, Wassenaar, 13 oktober 2019. Jonge vogel met relatief lichte iris (boven). Linksonder: P2 = p6/7 (dat betekent dat de tweede handpen erg kort is voor een gewone braamsluiper) en relatief veel wit in de buitenste staartpenen. Er werd een borstveer verzameld voor DNA-analyse, die de determinatie bevestigde (Vincent van der Spek).

Figuur 18. Sperwergrasmus, eerste-kalenderjaar, Meijndel, Wassenaar, 10 september 2019. De middelste tertial ontbreekt (Vincent van der Spek).

GOUDHANEN TOT TAPUITEN

De 178 **Goudhanen** op 19 oktober zorgden voor het hoogste dagtotaal ooit (was 173 in 2015). Een dag later volgden er nog eens 160 (derde dag). Met een jaartotaal van 504 zijn er alleen in 2008 (1502) en 2015 (680) meer geringd – en dat terwijl we een week eerder nog een stevige golf hadden gemist. Bijzonder was de terugvangst op 30 oktober van een mannetje dat we op 2 november een jaar eerder hadden geringd: voor ons een eerste geval van plaatstrouw tussen jaren. Het was met 68 exemplaren een mager jaar voor **Vuurgoudhanen**. De eerste **Winterkoning** van het jaar werd pas op 28 juni geringd. Het totale aantal van 39 was niet om over naar huis te schrijven – en dat terwijl de bezetting tijdens de piek van de doorkomst in het late najaar prima was. Op 19 oktober was er een vangst van een elders geringde vogel: dat komt verrassend weinig voor. De **Boomklever** op 1 juni was pas de vierde ooit (de eerste was in 2008). Het betekende bovendien een nieuwe CES-soort. De ingetreden dip van **Boomkruipers** zijn we met maar 15 vangsten nog niet te boven. Het onderzoek naar **Spreeuwen** (zie jaarverslag 2018) werd wegens technische problemen een jaar uitgesteld. Een totaal van 13 was ook zonder gerichte pogingen wel héél mager. De lijsters deden het als ‘vanouds’ slecht. Dat zegt meer iets over onze vanglocatie dan over de omvang van lijstertrek. 96 **Zanglijsters** was nog redelijk. Een vogel die op 10 september werd bemonsterd (zie 3.6) bleek drager van het Usutuvirus. De 38 **Koperwieken** kwamen op veel dagen binnen, maar (dus) nooit in grote aantallen. Met 91 **Merels** behoort 2019 tot de vijf slechtste jaren deze eeuw, terwijl 7 **Kramsvogels** voor onze vangplek een normaal aantal is in jaren zonder sneeuw. Na de onverklaarbare blanco van dertig jaar (1978-2017) was **Grauwe Vliegenvanger** met vangsten op 9 en 26 augustus voor het derde jaar op rij vertegenwoordigd – en dat is eigenlijk ook wat van een kustringstation verwacht mag worden. Er waren langs de Hollandse kust grote *falls* van **Roodborsten** op 6, 15 en 24 oktober, dagen dat er in Meijndel niet geringd werd. Evengoed maakten we op 13 (68 nieuw geringde vogels) en 30 oktober (86) nog twee aardige dagen mee. Het jaartotaal lag uiteindelijk op een bovengemiddelde 567. De **Blauwborst** op 23 juni was de eerste in de CES sinds 2008. In augustus volgden er nog eens drie. Het was een uitermate pover jaar voor de verwante **Nachtegaal**: 53 nieuw geringde vogels ligt bijna 60% onder het langjarige gemiddelde. Met 33 geringde vogels deed de **Gekraagde Roodstaart** een flinke

stap terug ten opzichte van 2018 (88), al hadden we dit nog maar tien jaar geleden een prachtig aantal genoemd. Het dagtotaal van tien op 4 augustus zorgde wel voor de tweede dag ooit. Eind augustus was er in noordwest Europa dankzij een oostelijke stroming een influx van **Bonte Vliegenvangers**. Met zeven vogels tussen 25 en 30 augustus kregen ook wij daar iets van mee. Er werden net geen 100 **Heggenmussen** geringd: 97. Hoewel voor een duinlocatie nog altijd bescheiden, zorgden zes **Roodborsttapuiten** evengoed voor een jaarrecord. Tussen 23 augustus en 14 september werden vier **Paapjes** geringd en een **Groenlandse Tapuit** hing op 3 september in een mistnet.

KWIKSTAARTEN TOT GORZEN

Het recordaantal van 11 **Witte Kwikstaarten** kreeg vooral in het vroege voorjaar vorm (10). Bovendien werd op 9 maart een man **Rouwkwikstaart** geslagen. Er werd tussen 27 juli en 10 september een recordaantal (sinds 2000) van 19 **Boompiepers** geringd (was 9). Het dagrecord van zeven op 4 augustus leverde daar een belangrijke bijdrage aan.

Figuur 19. Keep, eerste-kalenderjaar mannetje, Meijendel, Wassenaar, 27 oktober 2019 (Vincent van der Spek).

93 **Graspiepers** was een matig jaartotaal, maar dat hing zeker samen met het beperkte aantal pogingen (deels vanwege slecht weer tijdens de piektijd). **Waterpiepers** kwamen op 19 en 20 oktober (twee) op de slag. Het is de laatste jaren vallen en opstaan met de **Keep**, met in de periode 2016-2018 resp. nul, acht en nul vangsten. Dit jaar werden er opeens 15 geringd, waarmee dit het beste jaar van deze eeuw was (was 12 in 2005). Met 21 exemplaren deed de **Vink** het nauwelijks beter: een aantal dat in de lijn ligt van de afgelopen decade. Na de zeldzame blanco in 2018 werden op 27 juli (2), 14 september en 23 oktober weer **Goudvinken** geringd. De enige **Kneu** was een CES-vogel op 20 april.

Figuur 20. Groenling, adult mannetje, Meijndel, Wassenaar, 5 november 2019 (Vincent van der Spek)

Met 40 exemplaren was het een mooi jaar voor **Groenling**. Dat hing samen met een nieuwe door Jort ingerichte vangplek, die ook goed was voor Kepen (zie eerder), maar opvallend genoeg minder voor Vink. Ook dit jaar zaten er geen groepen ter plaatse tijdens de zomermaanden, zoals in 2015-2017: alle vogels werden tussen 20 september en 23 november geringd. In deze eeuw werden er alleen in 2007 (42) meer gevangen. Niet eerder werden in Nederland vanaf trektelposten zoveel **Sijzen** gezien als in het najaar van 2019. Over deze soort ging het verhaal dat ze zich niet door geluid laten lokken, maar alleen met het (archaïsche) gebruik van levende lokvogels. Wij kregen echter een opname van een Duitse ringer die wél zou werken. We deelden die breed in Nederland en België en ... het werkte! Ons terrein is wegens het ontbreken van elzen niet zo geschikt voor de soort, maar desondanks wisten we er 16 te ringen, een recordaantal voor deze eeuw (was 15 in 2000, toen er nog lokvogels aanwezig waren). De beste dag was 20 oktober, met 7. 14 **Rietgorzen** was wat minder dan we de laatste jaren gewend zijn.

Figuur 21. Sijs, eerste-kalenderjaar mannetje, Meijndel, Wassenaar, 27 oktober 2019 (Vincent van der Spek).

3.4 NAJAARSFENOLOGIE

Bij zangvogels en enkele niet-zangvogels is de najaarsfenologie van soorten die niet overwinteren veel beter te bepalen op ringstations dan in het veld. Zowel de vroegste (alleen van doortrekkers) als de laatste doortrekdata (incl. broedvogels) van regelmatig geringde soorten zijn weergegeven (Tabel 7). Van Cetti's zanger werd zowel de vroegste als laatste ooit geringd. Verder ringden we de vroegste Porseleinhoen en laatste Bladkoning tot nu toe. De start van het najaar is bepaald op 1 juli, hoewel enkele soorten (zoals Witgat) feitelijk al in juni aan de najaarstrek begonnen zijn.

Tabel 7. Vroegste en laatste vangdata najaarstrekkers in Meijndel in 2000-2019

soort	vroegste 2019	vroegste 2000-2018	laatste 2019	laatste 2000-2018
Porseleinhoen	18 juli*	27 juli 2012	15 augustus	15 oktober 2008
Oeverloper	-	22 juli 2014	-	9 september 2008
Draaihals	20 augustus	10 augustus 2014	20 augustus	20 september 2012
Zwarte Mees	-	4 september 2012	n.v.t.	n.v.t.
Cetti's Zanger	10 september*	25 september 2011	17 november*	30 oktober 2002
Goudhaan	14 september	8 september 2007 ¹	n.v.t.	n.v.t.
Vuurgoudhaan	26 augustus	19 augustus 2005	n.v.t.	n.v.t.
Bladkoning	5 oktober	19 september 2015	5 november*	22 oktober 2008
Fitis	n.v.t.	n.v.t.	20 september	14 oktober 2009
Siberische Tjiftjaf	29 oktober	6 oktober 2013	16 november	29 november 2017
Snor	4 augustus	21 juli 2011	3 september	21 september 2005
Sprinkhaanzanger	n.v.t.	n.v.t.	22 september	6 oktober 2015
Rietzanger	n.v.t.	n.v.t.	10 september	7 oktober 2007
Bosrietzanger	n.v.t.	n.v.t.	10 september	27 september
Kleine karekiet	n.v.t.	n.v.t.	27 oktober	27 november 2007
Spotvogel	9 augustus	25 juli 2012	16 augustus	28 augustus 2014
Braamsluiper	n.v.t.	n.v.t.	27 augustus	7 oktober 2005
Grasmus*	n.v.t.	n.v.t.	5 oktober*	3 oktober 2015
Tuinfluitier	n.v.t.	n.v.t.	27 oktober	16 november 2001
Sperwergrasmus	10 september	5 augustus 2012	29 oktober	4 november 2018
Kramsvogel	29 oktober	4 september 2012	n.v.t.	n.v.t.
Koperwiek	5 oktober	26 september 2008	n.v.t.	n.v.t.
Nachtegaal	n.v.t.	n.v.t.	26 augustus	13 september 2009
Blauwborst	n.v.t.	n.v.t.	23 augustus	14 september 2008
Gekraagde Roodstaart	n.v.t.	n.v.t.	21 september	16 oktober 2001
Paapje	23 augustus	8 augustus 2014	14 september	6 oktober 2018
Bonte Vliegenvanger	22 augustus	1 augustus 2018	30 augustus	18 september 2009
Grote Gele Kwikstaart	21 september	7 september 2008	22 september	26 november 2008
Boompieper	n.v.t.	n.v.t.	10 september	5 oktober 2015
Keep	5 oktober	27 september 2017	n.v.t.	n.v.t.
Grote Barmsijs	-	16 oktober 2013	n.v.t.	n.v.t.
Kleine Barmsijs ²	-	7 oktober 2000, 2008, 2012 ²	n.v.t.	n.v.t.

* = fenologisch record in 2019 aangescherpt

- = in 2019 niet gevangen

n.v.t. = niet van toepassing omdat soort met enige regelmaat in Meijndel overzomert, dan wel overwintert

¹ Op 10 juli en 3 augustus 2015 werden juveniele vogels geringd. Deze zomervangsten zijn dusdanig uitzonderlijk, dat ze niet in de tabel zijn opgenomen op het beeld niet te vertekenen.

² Een opmerkelijk zomergeval van 31 juli 2010 is buiten beschouwing gelaten

3.5 DNA-ONDERZOEK: BRAAMSLUIPERS

Tussen 2009 en 2018 zijn in Meijndel en op vier andere ringbanen in Nederland veermonsters van Tjiftjaffen (en later ook Braamsluiers en incidenteel andere soorten) verzameld, om meer inzicht te krijgen in het voorkomen en de herkenning van verschillende taxa. Dat heeft tot op heden tot één publicatie geleid (de Knijff et al., 2012), over de pilot. Alle veldwerk voor Tjiftjaf is inmiddels afgerond. Een tweede paper is eind 2019 ingestuurd, en er zal nog een derde volgen. Het veldwerk voor het genetisch onderzoek naar Braamsluiers is

zo goed als afgerond, maar monsters van 'verdachte' vogels zijn nog welkom. Van een vermoedelijke Siberische Braamsluiper op 13 oktober zijn daarom borstveren verzameld. De determinatie werd op basis van een analyse van het mitochondriale DNA in het laboratorium van LUMC Leiden bevestigd.

Tabel 8. Veermonsters verzameld in 2019

Veldterminatie	Aantal samples
(Siberische) Braamsluiper	1
Totaal	1

3.6 ZOËNOSENPROJECT

In het voorjaar van 2016 is het Vogeltrekstation samen met het Erasmus Medisch Centrum Rotterdam een nieuw onderzoeksproject gestart. Vogels kunnen ziekteverwekkers bij zich dragen die ook bij mensen ziekteverschijnselen kunnen veroorzaken, zoönosen genaamd. Vaak behoren deze ziekteverwekkers tot de flavivirussen, die ziekten veroorzaken als West-Nijl-virus, Japanse encefalitis en Dengue. Besmetting van de mens vindt in veel gevallen plaats via de steek van een geïnfecteerde mug. In de gebieden waar de flavivirussen van nature voorkomen (bijv. Afrika, Azië) zijn vogels één van de belangrijkste gastheren. Het is op dit moment niet goed bekend of flavivirussen voorkomen bij trekvogels in Nederland, welke soorten vooral geïnfecteerd zijn, wanneer het virus aangetroffen wordt en of het virus beperkt is tot trekvogels die het uit zuidelijke gebieden meenemen of dat ook standvogels het kunnen dragen. Dit programma moet op deze vragen een antwoord geven. Ringers wordt daarbij gevraagd monsters te verzamelen (bloedmonsters en bij grotere vogels ook cloaca- en keelwabs). De resultaten van dit onderzoek kunnen helpen bij het opstellen van een monitoringsprogramma. Daarvoor worden ca. 5000 vogels per jaar

bemonsterd. Alle monsters worden genomen bij vogels die al binnen andere projecten worden gevangen. Wij verzamelden dit jaar materiaal van 107 vogels van 23 soorten (Tabel 9). Eén zanglijster bleek besmet met Usutu (de 'merelziekte' die eerder veel in het nieuws was).

Tabel 9. Bloedmonsters verzameld in 2019

Soort	Aantal samples
Ijsvogel	1
Cetti's Zanger	3
Tjiftjaf	7
Bladkoning	3
Rietzanger	1
Kleine Karekiet	9
Sprinkhaanzanger	5
Zwartkop	17
Tuinfluit	10
Grasmus	2
Braamsluiper	1
Vuurgoudhaan	1
Merel	6
Koperwiek	3
Zanglijster	17
Roodborst	6
Blauwborst	1
Nachtegaal	2
Gekraagde Roodstaart	1
Paapje	1
Roodborsttapuit	2
Heggenmus	5
Graspieper	3
Totaal	107

3.7 AANTAL GERINGDE VOGELS 2000-2019

In totaal zijn sinds 2000 149 soorten en 7 ondersoorten geringd. Daarnaast zijn ook zes ondersoorten gevangen. De jaartotalen van 2000-2018 zijn hier bij elkaar opgeteld en daarover is een jaargemiddelde berekend. Dat gemiddelde is weggezet tegen het resultaat van 2019: zo wordt van 79 taxa duidelijk of ze in 2019 bovengemiddeld (groen; 34 soorten), beneden gemiddeld (rood; 44 soorten) of gemiddeld (vet; 1 soort vaak geringd werden. Bij incidentele soorten is het jaargemiddelde afgerond nul, en daarom is de 'weging' daar achterwege gelaten (77 taxa).

Tabel 10. Totaal aantal geringde vogels plus jaargemiddelden per soort in 2000-2018 t.o.v. 2019

nr	soort	00-18	gem.	2019	nr	soort	00-18	gem.	2019
1	Knobbelzwaan	7	0	0		<i>Russische Stormmeeuw</i>	9*	0	0
2	Krooneend	1	0	0	37	Kleine Mantelmeeuw	1	0	0
3	Kwartel	87	5	11	38	Zilvermeeuw	3	0	0
4	Fazant	2	0	0	39	Grote Mantelmeeuw	1	0	0
5	Lepelaar	1	0	0	40	Holenduif	1	0	0
6	Roerdomp	1	0	0	41	Houtduif	19	1	0
7	Woudaap	1	0	0	42	Koekoek	3	0	0
8	Blauwe Reiger	1	0	0	43	Kerkuil	7	0	2
9	Buizerd	6	0	0	44	Bosuil	2	0	0
10	Sperwer	43	2	3	45	Ransuil	25	1	0
11	Waterral	880	46	28	46	Velduil	1	0	0
12	Porseleinhoen	56	3	2	47	Gierzwaluw	89	5	1
13	Kwartelkoning	2	0	0	48	IJsvogel	73	4	7
14	Waterhoen	37	2	4	49	Draaihals	39	2	2
15	Meerkoet	3	0	0	50	Groene Specht	7	0	0
16	Bontbekplevier	10	1	0	51	Grote Bonte Specht	63	3	6
17	Kleine Plevier	3	0	0	52	Kleine Bonte Specht	15	1	3
18	Goudplevier	6	0	0	53	Torenvalk	9	0	0
19	Kievit	2	0	0	54	Boomvalk	1	0	0
20	Krombekstrandloper	1	0	0	55	Klapekster	4	0	0
21	Bonte Strandloper	39	2	0	56	Gaai	56	3	0
22	Bokje	3	0	0	57	Ekster	21	1	0
23	Watersnip	26	1	0	58	Kauw	2	0	0
24	Houtsnip	5	0	0	59	Zwarte Kraai	7	0	0
25	Rosse Grutto	1	0	0	60	Pestvogel	2	0	0
26	Regenwulp	3	0	0	61	Glanskop	61	3	7
27	Wulp	16	1	0	62	Kuifmees	3	0	0
28	Tureluur	3	0	0	63	Zwarte Mees	675	36	0
29	Zwarte Ruiter	1	0	0	64	Pimpelmees	4876	257	839
30	Groenpootruiter	16	1	0	65	Koolmees	4685	247	306
31	Witgat	95	5	3	66	Buidelmees	4	0	0
32	Bosruiter	6	0	0	67	Baardman	42	2	0
33	Oeverloper	34	2	0	68	Boomleeuwerik	133	7	2
34	Steenloper	2	0	0	69	Veldleeuwerik	2718	143	114
35	Kokmeeuw	6	0	0	70	Oeverzwaluw	0	0	1
36	Stormmeeuw	104	5	0	71	Boerenzwaluw	17	1	0

nr	soort	00-18	gem.	2019
72	Huiswaluw	31	2	1
73	Cetti's Zanger	17	1	14
74	Staartmees	573	30	20
	<i>Witkopstaartmees</i>	7	0	0
75	Pallas' Boszanger	1	0	0
76	Bladkoning	84	4	8
77	Humes Bladkoning	1	0	0
78	Bruine Boszanger	4	0	0
79	Tjiftjaf	4137	218	213
	<i>Scandinavische Tjiftjaf²</i>	5	0	0
80	Siberische Tjiftjaf	27	1	5
81	Fitis	1969	104	73
	<i>Noordse Fitis</i>	2	0	0
82	Waterrietzanger	5	0	0
83	Rietzanger	515	27	38
84	Veldrietzanger	1	0	0
85	Struikrietzanger	1	0	0
86	Bosrietzanger	600	32	31
87	Kleine Karekiet	10538	555	482
88	Grote Karekiet	7	0	0
89	Spotvogel	21	1	3
90	Sprinkhaanzanger	1721	91	85
91	Snor	16	1	3
92	Sperwergrasmus	28	1	2
93	Braamsluiper	716	38	43
94	Humes Braamsluiper ²	1	0	0
	<i>Siberische Braamsluiper²</i>	1	0	1
95	Grasmus	1833	96	172
96	Tuinfluiters	2477	130	174
97	Zwartkop	18120	954	874
98	Goudhaan	4391	231	504
99	Vuurgoudhaan	1628	86	68
100	Winterkoning	994	52	39
101	Boomklever	3	0	1
102	Boomkruiper	351	18	15
103	Spreeuw	815	43	13
104	Merel	3383	178	91
105	Beflijster	2	0	0
106	Kramsvogel	971	51	7
107	Zanglijster	1569	83	96
108	Koperwiek	1022	54	38
109	Grote Lijster	6	0	0
110	Grauwe Vliegenvanger	2	0	2

nr	soort	00-18	gem.	2019
111	Roodborst	7141	375	567
112	Blauwborst	41	2	4
113	Noordse Nachtegaal	2	0	0
114	Nachtegaal	2283	120	53
115	Kleine Vliegenvanger	1	0	0
116	Withalsvliegenvanger	1	0	0
117	Bonte Vliegenvanger	68	4	7
118	Zwarte Roodstaart	2	0	0
119	Gek. Roodstaart	386	20	33
120	Paapje	30	2	4
121	Roodborsttapuit	23	1	6
122	Tapuit	5	0	0
	<i>Groenlandse Tapuit</i>	3	0	1
123	Huismus	1	0	0
124	Ringmus	21	1	0
125	Heggenmus	1327	70	97
126	Gele Kwikstaart	5	0	0
127	Gr. Gele Kwikstaart	238	13	3
128	Witte Kwikstaart	35	2	11
129	Rouwkwikstaart	7	0	1
130	Grote Pieper	1	0	0
131	Boompieper	81	4	19
132	Graspieper	3480	183	93
133	Waterpieper	8	0	3
134	Oeverpieper	18	1	0
135	Vink	584	31	21
136	Keep	46	3	15
137	Groenling	126	7	40
138	Putter	5	0	0
139	Sijs	23	1	16
140	Kneu	8	0	1
141	Grote Barmsijs	2227	117	0
142	Witstuitbarmsijs	2	0	0
143	Kleine Barmsijs	226	12	0
	<i>barmsijs spec³</i>	76	-	0
144	Goudvink	105	6	4
	<i>Noordse Goudvink</i>	5	0	0
145	Ijsgors	1	0	0
146	Sneeuwgorst	1	0	0
147	Geelgorst	2	0	0
148	Ortolaan	1	0	0
149	Rietgorst	248	13	14
	Totaal	92665	4863	5470

¹ Geen van de gevangen Stormmeeuwen vertoont een combinatie van kledkenmerken die diagnostisch is voor *heinei* (Adriaens & Gibbins, 2016). De vogels zijn echter geen 'klassieke' nominaat *canus*. Het lijken intergrades, of de *heinei*-type vogels die (nog?) niet met zekerheid gedetermineerd kunnen worden (60% van de populatie). De maten wijzen wel op *heinei* – al dienen die uiteraard met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden.

² Alleen gevallen opgenomen op basis van mtDNA-analyses.

³ Van de niet op taxon gedetermineerde barsijzen is geen jaargemiddelde berekend.

3.8 VANGSTEN BUITEN MEIJENDEL

Figuur 22. Dekveren van een Bokje, Duivenvoordse Polder, Wassenaar, 24 november 2019 (Vincent van der Spek).

Buiten Meijendel werden 414 vogels van 16 taxa en een hybride geringd (Tabel 11), voornamelijk in het kader van RAS Bokje Wassenaar (WRAS04), RAS Gele Kwikstaart Noordwijkerhout (R238) en RAS Boerenzwaluw Noordwijkerhout (RAS 222; een samenwerking tussen leden van Vrs Meijendel en Vrs Van Lennep en onderdeel van een landelijk onderzoek). Daarnaast zijn nestjongen in Den Haag, Katwijk, Oegstgeest, Noordwijk, Noordwijkerhout en Leiden geringd, deels voor educatieve doeleinden. Tot slot waren leden van Vrs Meijendel actief in andere projecten buiten de stichting, zoals STORK (Ooievaars), RAS Bosuil, RAS Kerkuil, RAS Steenuil, RAS Oeverzwaluw en in Vogelopvang De Wulp (RAS asielvogels).

Tabel 11. In 2019 buiten Meijendel geringde vogels

Soort	Aantal
Bruine Kiekendief pull	3
Bokje	12
Kleine Mantelmeeuw pull	6
Zilvermeeuw pull	11
Houtduif pull	1
Holenduif pull	1
Bosuil pull	3
Torenavk pull	11
Gierzwaluw pull	4
Koolmees pull	7
Veldleeuwerik pull	9
Tapuit	4
Boerenzwaluw adult	48
Boerenzwaluw pull	233
Gele Kwikstaart adult	2
Gele Kwikstaart pull	53
Engelse x Gele Kwikstaart	1
Graspieper pull	1
Boompieper pull	4
Totaal	414

Figuur 23. Vermoedelijke hybride Engelse x Gele Kwikstaart, mannetje, Noordwijk, 22 april 2019. Vogel met geeltinten op kop en teugel (Peter Spierenburg).

4 TERUGMELDINGEN ONTVANGEN IN 2019

Dit hoofdstuk is opgebouwd uit drie delen: **1** een selectie van interessante eigen terugvangsten; **2** in 2019 ontvangen meldingen van elders geringde vogels die door ons zijn teruggevangen; **3** in 2019 ontvangen berichten van door ons geringde vogels die elders zijn teruggemeld.

4.1 SELECTIE EIGEN TERUGVANGSTEN

Plaatstrouw van Goudhaan over de jaren heen hadden we nog niet eerder vastgesteld. Daarnaast controleerden we enkele oudere vogels.

Tabel 12. Interessante eigen terugvangsten

soort	ringnr	Kleed*	ringdatum	controle	opm.
Pimpelmees	BE 15617	1kj	09-07-2016	12-05-2019	
Koolmees	BC 86616	1kj	21-09-2015	22-11-2019	In ruim vier jaar geen enkele tussentijdse terugvangst.
	BC 85533	1kj	10-07-2015	20-04-2019	
	BE 15824	1kj	28-07-2016	01-05-2019	
Staartmees	ADB 572	> 1 ^e kj	25-03-2014	22-04-2019	
Grasmus	BE 15511	> 1kj man	16-05-2016	20-04-2019 02-06-2019	In voorgaande broedseizoenen ook aanwezig. Nu minimaal 5 ^e kj.
Tuinfluitier	V 777741	> 1kj	01-08-2015	01-05-2019 14-07-2019	Minimaal 6 ^e kj
Goudhaan	AJT 578	1kj man	02-11-2018	30-10-2019	Eerste geval van plaatstrouw buiten broedseizoen (Goudhanen broeden niet op deze locatie).
Nachtegaal	V 777557	2kj	03-05-2015	12-05-2019	6 ^e kj

* het kleed van de vogel tijdens het ringen

4.2 ELDERS GERINGD, IN MEIJENDEL TERUGGEVANGEN

Een terugmelding uit Luxemburg (**Kleine Karekiet**) was nieuw voor ons. De vogel was overigens geringd met een Belgische ring, omdat Luxemburg geen eigen centrale heeft.

Tabel 13. Elders geringd, door ons teruggevangen

soort	ringnr	Kleed*	ringplek	ringdatum	controle	opm.
Koolmees	BJ 10998	1kj	Vlieland, FR	16-10-2018	03-10-2019	Gecontroleerd als vrouw g1
Zwartkop	Brussels 15566571	1kj man	Herne, België	28-08-2018	08-09-2018	Gecontroleerd als adulte vogel
Tuinfluitier	V 887744	> 1kj	Zwanenwater, NH	14-05-2017	01-06-2019	
Kleine Karekiet	Brussels 15416910	1kj	Schiffflange, Luxemburg	21-08-2018	28-08-2018	
	Brussels 15858740	1kj	Lier, België	20-08-2019	25-08-2019	
	Arnhem BH 59823	1 kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	15-08-2018	18-08-2018	
Rietzanger	Brussels 15345756	1kj	Oorderen, Antwerpen, België	14-08-2018	29-08-2018	
	BF 30815	1kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	03-06-2017	12-05-2019	
	BH 29633	1 kj	Rohel, Tjeukemeer, FR	21-08-2019	27-08-2019	
Sprinkhaanzanger	BF 30913	1kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	08-07-2017	01-05-2019- 18-07-2019	Vijfmaal teruggemeld.
Tjiftjaf	Y 86043	2kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	07-04-2018	29-03-2019- 28-06-2019	Zesmaal teruggemeld.
Winterkoning	ARC 547	1kj	Naarden, Oud Valkenveen, NH		15-09-2019 19-10-2019	
Roodborst	BH 85284	1kj	Vlieland, FR	24-10-2019	04-11-2019	
Merel	Stockholm 4682572	2kj vrouw	Falsterbö, Zweden	26-03-2018	16-03-2019	In de tuin van Jort in Den Haag

4.3 IN MEIJENDEL GERINGD, ELDERS TERUGGEMELD

Spectaculair was de **Ransuil** die drieënhalf jaar na dato als verkeersslachtoffer in Finland werd geraapt. Voor **Draaihals** geldt dat dit onze eerste terugmelding van elders is. Ongewoon was de **Kleine Karekiet** die hier vrij laat in het voorjaar doortrok en kort daarop op een broedlocatie in Engeland werd aangetroffen. De enige **Tjiftjaf** in de tabel is een bijzondere vanwege de tijd tussen vangst en terugvangst: 6 jaar en 1 maand. Daarmee staat de vogel op de achtste plaatst van oudste Tjiftjaffen ooit in Nederland. Wonderlijk is overigens dat sommige terugmeldingen uit België pas na jaren doorkomen.

Tabel 14. Door ons geringd, elders teruggemeld

soort	ringnr	Kleed*	ringdatum	terugmeldplek	controle	opmerkingen
Waterral	1621053	1 ^e kj	04-11-2018	Hemelum, FR	23-04-2019	Ring in het bos gevonden met metaaldetector; predatieslachtoffer?
Zilvermeeuw	6167519	pull	03-07-1976	Leimuiden, ZH	30-08-2019	Ring gevonden met metaaldetector.
Ransuil	5136266	1 ^e kj	26-10-2015	Antinsaari, Hyvinkää, Finland	01-04-2019	Verkeersslachtoffer; gedetermineerd als man.
Draaihals	V 913331	2e kj	20-04-2019	Oostvaardersdijk, FL	22-04-2019	Dood gevonden.
Witte Kwikstaart	BJ 11502	2 ^e kj man	20-03-2019	Maasdijk, ZH	31-03-2019	Dood gevonden.
Koolmees	BF 72400	1 ^e kj	17-11-2017	Radiomast NORA, Noorwijk, ZH	26-04-2019	Gevonden als prooi in nest Slechtvalk.
	BJ 12455	1 ^e kj	25-08-2019	Hamme, België	27-10-2019	Gecontroleerd als vrouw.
Pimpelmees	BJ 59824	1 ^e kj	29-10-2019	Maassluis, ZH	14-11-2019	Dood gevonden.
	BJ 59697	1 ^e kj	27-10-2019	St. Michels, Brugge, België	05-11-2019	
	BJ 59799	1 ^e kj	05-11-2019	Castricum, NH	05-11-2019	
Staartmees	AJP 595	volgroeid	11-11-2017	Castricum, NH	07-10-2019 10-11-2019	
Kleine Karekiet	AV 37367	1 ^e kj	17-08-2012	Tielt, België	24-08-2012	
	BB 10724	1 ^e kj	02-09-2014	Mechelen, België	22-08-2018	Bij controle 5 ^e kj.
	BE 16420	1 ^e kj	12-08-2015	Lebbeke, België	30-07-2019	Bij controle 5 ^e kj.
	BF 28678	1 ^e kj	06-09-2016	Nidingen, Onsala, Zweden	16-05-2019	
	BE 15974	1 ^e kj	14-08-2016	Lier, België	05-08-2017	
	BF 71998	1 ^e kj	01-08-2017	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	24-07-2019	
	BG 46176	1 ^e kj	21-08-2018	Pepingen, België	01-08-2019	
	BG 48286	1 ^e kj	17-07-2018	Sint-Laureins, België	25-07-2018	
	BG 48286	> 1 ^e kj	07-08-2018	Sint-Laureins, België	12-08-2018	
	BJ 12002	1 kj	09-08-2019	Lebbeke, België	12-08-2019	
	BJ 12641	1 kj	07-09-2019	Messanges, Frankrijk	03-10-2019	
	BJ 12226	1 ^e kj	22-08-2019	Messanges, Aquitaines, Frankrijk	30-08-2019	
	BJ 11579	> 1 ^e kj	18-05-2019	Woolston Eyes, Warrington, Engeland	20-06-2019 13-07-2019 03-08-2019	
BJ 12444	1 ^e kj	25-08-2019	Donges, Pays de la Loire, Frankrijk	13-09-2019		

Zwartkop	V 855617	1 ^e kj man	01-09-2017	Mechelen, België	15-09-2017	
	V 855423	1 ^e kj man	23-08-2017	Glabbeek, België	10-04-2019	
	V 875135	man	21-09-2017	Einbeck, Nedersaksen, Duitsland	24-07-2019	Door melder in grill (!) van de auto gevonden.
	V 875630	1 ^e kj	17-07-2018	Castricum, NH	24-05-2019	Geringd als juveniel, gecontroleerd als vrouw.
	V 875786	1 ^e kj	17-07-2018	Zuidoostbeemster, NH	02-06-2019 16-06-2019	Geringd als juveniel, gecontroleerd als vrouw.
	V 912276	> 1kj man	31-08-2018	Zwin, België	08-09-2018	
	V 912205	1 ^e kj man	31-08-2018	Zele Heikant, België	13-09-2018	
	V 912239	1 ^e kj man	31-08-2018	Ingooigem, België	10-09-2018	
	V 912027	> 1kj man	18-08-2018	Zwin, België	01-09-2018	
Tjijtjaf	ADB 360	1 ^e kj	29-08-2013	Weert, Limburg	15-10-2019	Terug na 6 jr, 1 mnd en 18 d: op 8 ^e plaats oudste Tjijtjaffen ooit in NL
Fitis	AJP 782	1 ^e kj	25-07-2018	Lier, België	05-08-2018	
Roodborst	BJ 11247	1 ^e kj	1-11-2018	Dunes du Fort Vert, Pad-de-Calais, Frankrijk	21-11-2018	

* kleed van de vogel tijdens het ringen

Speciale vermelding verdient de onderstaande Finse Stormmeeuw, die op 7 juli 2008 als adulte vogel (>3kj) in Hämeenlinna, zuid Finland werd geringd (Helsinki CT155836). Op 6 januari 2009 werd door Frank Majoor in Zoetermeer, ZH een Nederlandse kleurring toegevoegd (W-E9PA), en vervolgens vingen wij de vogel in 2012 terug. Recentelijk kwam er weer eens een terugmelding van de kleurring. Na zes jaar zonder melding was de vogel weer aanwezig in het broedgebied (Tabel 15). De vogel was toen minimaal in zijn/haar 14^e kalenderjaar.

Figuur 24. Stormmeeuw, adult, Meijendel, Wassenaar, 10 februari 2012, met rechts de Finse metalen ring en links de Nederlandse kleurring (Vincent van der Spek)

Tabel 15. Terugmeldingen van een in Finland geringde Stormmeeuw

Datum	Locatie	Controle	Melder
6-1-2009	Zoetermeer, ZH	gevangen, gecontroleerd door ringer"	Frank Majoor
24-7-2009	Porras, Hauho, Hame, Finland	kleurring afgelezen	Jouko Astor
10-2-2012	Wassenaar, Meijendel, ZH	gevangen, gecontroleerd door ringer"	Vincent van der Spek
17-6-2018	Hämeenlinna, Hame, Finland	kleurring afgelezen	Juho Salo

5 WAARNEMINGEN OP EN RONDOM DE RINGBAAN

Hieronder volgt een overzicht van losse waarnemingen van landelijk dan wel regionaal schaarse (of anderszins interessante) soorten op en in de directe omgeving van de ringbaan.

Figuur 25. Roerdomp, Meijendel, Wassenaar, 22 augustus 2019 (Vincent van der Spek).

5.1 VOGELS

Kwartel

Op 13 juni zat er eentje ter plaatse, terwijl er sinds 2 juni niet meer 'gekwarteld' was. Op 8 augustus zaten er na een vangnacht liefst vijf.

Roerdomp

Regelmatig waargenomen.

Wespendief

Overvliegend op 2 juni.

Visarend

Op 2 juni vanuit Meijendel richting zee.

Rosse Grutto

Vlakbij de slag op 1 mei.

Ransuil

Rondvliegend bij de nachtnetten op 23 oktober.

Baardman

Op 29 oktober werd eindelijk weer eens een Baardman rondom de baan gezien.

Cetti's Zanger

Naast twee vangsten was op 19 oktober nog een derde vogel aanwezig.

Grote Pieper

Op 13 oktober kwam - niet voor het eerst - een vogel in de buurt maar niet óp de slag.

Waterpieper

Naast een vangst zat er op 19 oktober een tweede ter plaatse.

Rouwkwikstaart

Er zaten mannetjes naast de slag op 29 maart en 2 april.

Engelse Gele Kwikstaart

Twee mannetjes naast de slag op 20 april.

5.2 Overige waarnemingen

Op 1 juni hingen er twee **Laatvliegers** in de nachtnetten, en op 27 augustus was er een ongedetermineerde vleermuis. Niet eerder moesten we zo veel **Bosmeikevers** uit de nachtnetten plukken als op 2 juni: liefst 96. Het aantal **Hoornaars** – voor het eerst in 2015 aanwezig – leek na de enorme toename wat te stabiliseren, of zelfs af te nemen.

Figuur 26. Sijs, eerste-kalenderjaar mannetje, Meijendel, Wassenaar, 20 oktober 2019 (Nadine Hollevoet)

Literatuur

Adriaens, P. & C. Gibbins. 2016. Identification of the *Larus canus* complex. Dutch Birding 38:1

Deuzeman, S. & H. van der Jeugd. Resultaten CES 2019. Sovon Nieuwsbrief (digitaal).
(<https://mailchi.mp/36e499b8c684/resultaten-ces-2019?e=d1aa19558f>)

KNMI online. www.knmi.nl

Knijff, P. de, V. van der Spek & J. Fischer, 2012. Genetic identity of grey chiffchaffs trapped in the Netherlands in autumns of 2009-2011. Dutch Birding 34:6.

van der Spek, V., R. van der Vliet, M Verrips & C. Fokker, 2019. Jaarverslag Vrs Meijendel 2018. Stichting Vrs Meijendel, Den Haag.

Spiereburg, P. & M. Pot. 2019. Hoe staan de Nachtegalen in Meijendel ervoor? Hollands Duinen 73, p8-15. Hier te downloaden: <https://tinyurl.com/w6sd3lf>

Troost, G. 2019. Vrs Meijendel, Trektellen.nl (<http://www.trektellen.nl/site/info/403>)

Uilenreef, J. 2019. Roodborstjes op vakantie. Natuurberichten, Nature Today
(<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=25491>)

